

DZIENNIK WILEŃSKI

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: ul. Dominikańska 4.
Telefon Redakcji 338, Administracji 448, Drukarni 520.
Redaktor przyjmuje od g. 1—3 po poł. Administracja
otwarta od g. 9—5, w niedzielę i święta od 12—1.

PRENUMERATA miesięcznie z odnosz. i przesyłką 200000 mk.
CENA OGŁOSZEŃ: za wiersz milimetr. przed tekstem 8000 mk.
w tekście 10000 mk., za tekstem 3000 mk.—W numerach świą-
tecznych oraz z prowincji o 25% drożej.
Konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędnościowej № 80187.

Wil. Dom Tow. Przemysłowy Bracia Jabłkowski Sp. Akc. Wilno-Mickiewicza 18.

**GALANTERJA PORCELANOWA: WAZONY, WAZONIKI
BONBONIERKI
METALPORCELANA**

**WAZONY SZKLANE, TERRAKOTA
SZTUĆCE STOŁOWE FIRMY JÓZEF FRAGET.**

Od Administracji.

Przypominamy naszym prenumeratorom, że czas odnowić prenumeratę za miesiąc **listopad**.

Równocześnie upraszamy Sz. Prenumeratorów o wyrównanie zaległych opłat, w przeciwnym razie będziemy zmuszeni **wstrzymać wysyłanie** pisma.

Należność można wpłacać za pośrednictwem Pocztovej Kasy Oszczędnościowej Nr. 80187 na rachunek wydawnictwa „**Dziennik Wileński**“.

Telefonem z Warszawy.

(Od własnego korespondenta.)

Wtorkowe posiedzenie Sejmu.

Głównym punktem wczorajszego posiedzenia Sejmu była dyskusja skarbowa i głosowanie nad preliminarzem budżetowym za III i IV kwartał 1923 r.

W dyskusji ze strony lewicy przemawiał pos. Diamand (P. P. S.) W przemówieniu swem poruszał on przede wszystkim tematy agitacyjno-polityczne mało zaś sprawy skarbowe. Długo i rozwlekł mowę o wybuchu na cytadeli i oburzał się na aresztowania i rozprawiał się a stałe przesładowaniem socjalistów widmem faszyzmu. Bardzo niemile wrażenie wywołał ustęp mowy, w którym pos. Diamand pozwolił sobie na bardzo niewłaściwe wystąpienia pod adresem rządu włoskiego i jego premiera Mussoliniego, którego stawia na jednej platformie z Leninem. Przeciwno, tego rodzaju wystąpieniom w stosunku do rządu zaprzyjaźnionego opinia polska musi się zastrzedz bardzo stanowczo. Poruszając sprawy skarbowe pos. Diamand twierdzi, że ma program, a rąbek tego programu odsłonił występując przeciwko oszczędnościom wprowadzonym przez redukcję urzędników i przeciwko podwyżce podatków pośrednich.

W przeciwieństwie do pos. Diamanda, pos. Zdziechowski w przemówieniu swem, nacechowanym duchem obywatelskim, nie poruszał momentów politycznych, lecz z wielką znajomością rzeczy omawiał sprawy skarbowe. Polemizując z pos. Diamandem wykazał całą bezprogramowość lewicy i obłudę jej, iż dąży do naprawy skarbu, zwalczając jednocześnie oszczędności i podwyżki podatków pośrednich, które w dochodach wszystkich państw są główną pozycją.

Po przemówieniu pos. Zdziechowskiego przystąpiono do głosowania. Za przedłożeniem rządowym było 197 przeciwko 177 głosów. Rząd zatem otrzymał 20 głosów większości. Lewica, która wogóle zachowywała się wczoraj bardzo pokornie, nie zaprotestowała przeciwko przyjęciu preliminarza budżetowego także i w III czytaniu.

Uznanie dla rządu.

W dniu 21 b. m. obradował w Łodzi zjazd członków Związku Lud.-Nar. województwa Łódzkiego. Zjazd uchwalił jednogłośnie rezolucję, wyrażającą uznanie obecnemu rządowi.

Rzekome objęcie teki spraw zagr. przez p. R. Dmowskiego.

W związku z notatką, podaną we wczorajszym numerze „Rzeczypospolitej“, w kołach politycznych obiega pogłoska o objęciu przez p. Romana Dmowskiego teki min. spraw zagr.

Wczorajszy „Expres Poranny“ podał wiadomość, że nominacja ta ma nastąpić w najbliższych dniach. Potwierdzenia tej wiadomości niema.

Parcelacja majątków likwidacyjnych.

Rada Ministrów uchwaliła wniosek ministra reform rolnych ustalający, że poniemieckie majątki likwidacyjne mają być w przyszłości parcelowane a nie sprzedawane w całości jak to było dotychczas.

Redukcja urzędników kolejowych.

W wyniku akcji oszczędnościowej w ministerstwie kolei żelaznych zostanie do końca r. b. zwolnionych w 9 okręgach dyrekcyjnych około 7 tys. urzędników kolejowych. Największa ilość zwolnionych bo około 3 tys. przypada na pracowników zajętych w centralnych dyrekcjach. Redukcja najmniej obejmie służbę drogową, bo około 1 tys. ludzi; w dziale służby stacyjnej i konduktorów około 3 tys. ludzi.

Lustracja przedstawicielstwa sowietów w Warszawie.

Do Warszawy przybywa w niedzielę Wiktor Kop, b. przedstawiciel rządu sowietów w Berlinie. Ma on zlustrować warszawską ekspozycję dyplomatyczną sowietów.

Rewolucja wojskowa w Grecji.

ATENY, 23.X. (Pat.) Wybuchł tu ruch wojskowy. Żołęgi stolicy i prowincji domagają się zmiany rządu.

Zatarg Bawarii z Rzeszą.

BERLIN, 23.X. (A. W.) Konflikt między Bawarią a Rzeszą doszedł do tego punktu, że porozumienie da się osiągnąć jedynie za pomocą kapitulacji jednej ze stron. Głosy prasy bawarskiej wyraźnie wskazują na to, iż rząd bawarski za wszelką cenę zdecydowany jest podjąć walkę z Rządem Rzeszy, ponieważ masy zawiedzione są przez konstytucję weimarską która uniemożliwia odrodzenie Niemiec. Bawaria podjęła ten sam otwartą walkę z konstytucją i z charakterem republikańskim Rzeszy.

MONACHJUM, 23.X. (A. W.) Dr. Kahr oświadczył przedstawicielom prasy co następuje: Sprawę gen. v. Lossow należy uważać za wyczerpaną. Zajęcia wywołane przez rząd Rzeszy są tak niepokojące i tak niesłychane, że nadzwyczaj niemile dotykają każdego czującego po niemiecku. Obecna decyzja musiała nastąpić. Winę ponosi wyłącznie rząd Rzeszy i ci co bawili się ogniem. Bawaria nie myśli o separatyzmie. W sprawie gen. v. Lossow chodzi jedynie o walkę między poglądami marksistów nie mającymi nic wspólnego z niemieckością a zapatrywaniem chrześcijańskim. Jesteśmy przekonani, że walczymy dla idei niemieckiej. Niema to nie wspólnego z separatyzmem i partykularyzmem.

MONACHJUM, 23.X. (A. W.) W poniedziałek rano oddział separatystów wtargnął do wszystkich przedsiębiorstw wydawniczych i prasowych

i uniemożliwił ukazanie się dzienników. Zezwolono jedynie na wydanie numerów we wtorek po uprzednim przedłożeniu ich cenzurze separatystów. Uczestnicy zamachu zaopatrzeni byli w legitymacje nadreńskiego związku separatystów.

WIEDŃ, 22.X. (Pat.) Do dziennika „Morgen“ donoszą z Monachjum: Ze strony bawarskiej uczyniono propozycję, ażeby zatarg Bawarii z Rządem Rzeszy oddać Radzie Państwa do rozstrzygnięcia. Propozycja ta spotkała się w Berlinie z przychylnym przyjęciem. Ta okolicznością tłumaczy się pojednawczy ton ostatnich oświadczeń Kahra. Lossow jak słychać wyraził gotowość ustąpienia, zaniechał jednak tego zamiaru pod wpływem Knilinga, który go prosił, ażeby pozostał na stanowisku do chwili załatwienia zatargu.

BERLIN, 23.X. (A. W.) Posiedzenie Rady Rzeszy mające zająć się sprawą Bawarii, zostało wyznaczone na środę po południu. Nieprzybycie bawarskiego prezesa ministrów jest uważane za bardzo zły znak dla mających się rozpocząć rokowań. Premiera bawarskiego ma zastępować poseł bawarski w Berlinie von Freger. Wiadomości nadechodzące z Bawarii są bardzo niepokojące i wskazują na wzrastające napięcie stosunków między Bawarią a Rzeszą.

MONACHJUM, 23.X. (Pat.) Ruch separatystyczny w Monachjum rozszerza się.

Hessen, Württemberg i Baden przeciw separatyzmowi.

DARMSTADT, 22.X. (Pat.) Rząd Hesseński wskutek ostatnich wydarzeń politycznych porozumiał się niezwłocznie z rządami Württembergskim i Badeńskim. Dziś odbędzie się

w Stuttgarcie narada gabinetu Hesseńskiego, który zdecydowany jest na utrzymanie jedności z Rzeszą Niemiecką.

Katolicyzm a komuna.

Mógłby kto powiedzieć, iż skoro rewolucja objawia się jako skutek wojny, podlega jej przedewszystkiem strona zwyciężona, jako bardziej wycieńczona, a co za tem idzie, mniej na wszelkie zło odporna. Praktyka nie potwierdza jednak w zupełności podobnej tezy. Możemy jako przykład wskazać na Rosję, która istotnie poniosła szereg dotkliwych klęsk militarnych, zwyciężona jednak nie była, przeciwnie, gdyby dotrwała do końca, zasiadłaby w gronie zwycięzców w Wersalu. Co zaś najważniejsze, wojna ta nie dotknęła wcale rdzennych ziem rosyjskich, w Moskwie, w Petersburgu, nie mówiąc już o wsi rosyjskiej, w latach 1915—1916 nie odczuwano prawie skutków wojny, dowiadywano się o niej jedynie z komunikatów prasowych. Tymczasem te właśnie rdzenne ziemie rosyjskie pierwsze uległy zarazie bolszewickiej, podczas gdy Polska, która w ciągu całej wojny była terenem nieustannych walk ze wszystkimi ich okropnościami, Polska spalona, zorana pociskami, z ludnością wyniszczoną i zdziesiątkowaną głodem, chorobami, zalana agentami przewrotu, operującymi olbrzymimi sumami — Polska mimo wszystko wyszła obronną ręką.

W mojej pracy historycznej, pisanej jeszcze przed wojną, na temat buntów ukraińskich oraz niesłychanych wysiłków, jakie czynione były ze strony wrogów naszych, celem przeniesienia zarzewia rewolucyjnego na tereny rdzennej Polski oraz Litwy, wykazałem granicę, na której załamywały się wszystkie te próby. Granica ta ściśle pokrywała się z granicą... wyznaniową. Podczas gdy cały obszar schizmatyczny stanowił jedno morze ognia i krwi, na ziemiach katolickich (ewent. unickich) panował pokój, zdarzały się najwyższej sporadyczne, drobne wybuchy, które wnet same przygasły. Jak już zaznaczyłem, nie brakowało wysiłków w celu przeszczerpienia tu buntów, wysiłki te jednak rozbiły się o jakąś siłę — bynajmniej nie materialną, gdyż Polska była podówczas osłabiona, ogolona doszczętnie z wojska, wydana na łup każdego wroga. Była to siła moralna, wyrosła z wiekowej kultury katolickiej.

Coś podobnego, jeno na nieskończenie szerszą miarę widzimy dziś. Rosja schizmatyczna, jakkolwiek stosunkowo bardzo mało ucierpiła od wojny, uległa prawie bez oporu zarazie bolszewickiej, podczas gdy wyniszczona doszczętnie Polska oparła się jej zwyciężko. Niemniej wyniszczona przez wojnę, katolicka Belgja, ani przez chwilę nie zaznała nawet pokuty. Frańcja niezachwianie stoi na straży porządku i wiekami zdobytych dóbr kulturalnych, zaś faszystowskie Włochy, są dziś główną twierdzą w walce z prądami przewrotowymi. Anglja, dzięki swemu położeniu geograficznemu, odosobniona od reszty Europy, nie może nam być przykładem, chociażby dla tego, iż nie ucierpiawszy nie zgola czasu wojny, najpiękniejsze zerwała jej owoce. Jakż miała być powód do niezadowolenia? Mimo to prądy przewrotowe, skoncentrowane w sławetnej Labour Party, chociaż utrzymane w granicach ładu i umiarkowania, są tam przecie silniejsze, niż gdziekolwiek na zachodzie.

Z kolei zwrócimy się do państw zwyciężonych: prawosławna Bułgarja w ciągu czterech lat znosiła rządy bardzo do komunistycznych zbliżone i dziś jeszcze stosunki tam się nie wyjaśniły, czego dowodem niedawne, bardzo poważne rozruchy. Tymczasem Węgry w pierwszej zaraz chwili potrafiły opanować narzuconą sobie przez żydów rewolucję komunistyczną i dziś, mimo niezmiernie ciężkich warunków materialnych i politycznych, mogą służyć za wzór praworządowego państwa. To samo rzec można o katolickiej Austrii, która, choć doszczętnie rozbita, okrojona i poźwiartowana, bardzo rychło znalazła wewnętrzną siłę odporną przeciwko pierwiastkom rozkładu i dziś znaj-

duje się na najlepszej drodze do nowego rozkwitu, chociaż w znacznie skromniejszych ramach. Ostatnie zaś wybory, w których stronnictwo chrześcijańskie tak decydująco nad socjalistami odniosło zwycięstwo, są najlepszym wskaźnikiem panujących tam nastrojów.

Klasycznym wprost przykładem jest Rzesza Niemiecka. Komunizm przedostał się tam z Rosji, po części zawleczony został nakształt zarazy przez wojska wracające z frontu wschodniego. Dzięki niewątpliwie wyższej kulturze i wyrobieniu charakteru niemieckiego, przyzwyczajonego do dyscypliny i ładu, bolszewizm niemiecki nie przyjął takich rozmiarów jak w Rosji, mimo to nurtuje on naród niemiecki w ciągu pięciu o tyle lat, nakształt ognia na torfowisku, co to w jednym miejscu niby przygaśnie, by torując sobie podziemne kurytarze, niespodzianie w innym wybuchnąć. Jeżelibyśmy jednak na podstawie zebranych w ciągu lat ostatnich danych oznaczyć chcieli te miejscowości, w których wybuchy rozruchy komunistyczne, okazałyby się, iż granice obszaru, dotkniętego zarazą bolszewicką, jednocześnie są granicami wyznaniowymi.

Od dawna jest rzeczą znaną lekarzom, iż istnieje szereg cały zarazków, których przy zachowaniu największej nawet ostrożności, ustrzedz się nie sposób. Mimo to przy najdroższych epidemjach nie bywało bodaj wypadku, aby cała, bez wyjątku ludność danego kraju, lub chociażby miasta wymarła. Natomiast dużo jest przykładów, że ludzie najbardziej może narażeni na niebezpieczeństwo zarażenia się, wychodzili w podobnych razach obronną ręką, co się tłumaczy mniejszą lub większą odpornością danego organizmu. Podobnie w dziedzinie życia duchowego odróżniać możemy nie tylko jednostki ale narody całe mniej lub więcej odporne na wszelkiego rodzaju zarazki moralne.

Podobnie jak niektóre choroby fizyczne, tak i moralne występują w pewnych chwilach nagminnie. Stwierdzonym jest, iż okresy, gdy ludzkość wyczerpana jest np. długimi wojnami, specjalnie sprzyjają szerzeniu się podobnych epidemij. Widzimy to wszyscy na przykładzie bolszewizmu, który należy do typowych, epidemicznych chorób umysłowych, objawiających się w dziejach periodycznie bądź to pod postacią „żakerji“, niemieckich „Bauernkriege“, rzezi ukraińskich i t. pod.

Ciekawem byłoby zanalizować, jakie mianowicie narody najłatwiej ulegają zarazie.

Jakoż rozsądnikiem niejako komunizmu niemieckiego jest Saksonia, która była też kolebką i twierdzą protestantyzmu. Ze protestanckie Prusy narazie jeszcze nie zostały całkowicie opanowane przez komunistów, przypisać to trzeba nie tyle moralnej odporności mieszkańców, ile bardziej sprężytej władzy policyjnej i wojskowej. Zresztą nie brak oznak, jak bardzo cały ten kraj podminowany jest przez prądy przewrotowe.

Natomiast wolne całkiem od zarazków komunizmu są dzielnice katolickie: więc w pierwszym rzędzie Bawarja i Nadrenja. Na to, co się dzieje w Bawarji, można oczywiście zapatrywać się z rozmaitych punktów widzenia, nie chcemy tu rozstrzygać, czy ruch nacjonalistyczny, który tam jest dziś przeważnym, dla nas jest korzystnym, czy stworzenie nowego cesarstwa z Wittelsbachami na czele nie zawierało by groźby dla przyszłego pokoju. To są kwestje, które przerastają ramy niniejszego artykułu. Na razie stwierdzić jedynie chcemy, iż ruch który opanował Bawarję jest wręcz przeciwnym komunizmowi, o czem zresztą dobitnie świadczy zerwanie przez Bawarję stosunków z Saksonją i odwołanie przedstawiciela swego z Drezna. W związku z tem jest także niewątpliwie ruch separatystyczny katolickiej

Nadrenji, która instyktownie pragnie odseparować się od zakazanych bolszewizmem ewangelickich dzielnic, przyczem najwidoczniej na przyspieszenie proklamacji republiki Nadreńskiej wpłynęły ostatnie wypadki w Saksonji i Turynji, zwycięstwo tam komunistów.

Brak miejsca nie pozwala nam szczegółowiej udowodnić naszej tezy. Wracając na zakończenie do założenia, z którego wyszliśmy, o mniej lub więcej odpornych organizmach,

pragniemy stwierdzić, że o ile pod względem fizycznym ciało ludzkie może być zahartowane przy pomocy odpowiedniego systemu wychowania, życia higienicznego — tak w życiu duchowym jednostek i ludów katolicyzm był od początku i dotąd jest tym potężnym środkiem wychowawczym który czyni je odpornymi na wszelkie zarazki, jest podstawą zdrowia moralnego, wewnętrznej harmonii normalnego rozwoju.

I. O.

Republika Nadreńska.

AKWIZGRAN, 22.X (Pat.) W mieście panuje spokój. Rząd tymczasowy wydał proklamację w której oskarża rząd berliński, że spowodował nędzę i przygnębienie w Nadrenji. Proklamacja wyraża pragnienie pokoju, przyjaznego pożycia z sąsiadami i współdziałania w odbudowaniu Europy. W Düsseldorfie panuje spokój.

AKWIZGRAN, 23.X (A. W.) Ostatniej nocy separatystów w liczbie około 2000 zajęli niespoziwanie wszystkie gmachy publiczne w pierwszym zaś rządzie ratusz, pocztę i gmachy rządowe. Na czele miejscowego komitetu niepodległościowego stoi kupiec Becker. Należał on pierwotnie do grupy Dorthsa, a następnie Smeetsa. Separatysty są dobrze uzbrojeni w broń palną. W związku z przewrotem garnizon belgijski jest w ostrem pogotowiu. Tanki belgijskie kursują po całym mieście.

MOGUNCJA, 22.X (Pat.) Z miast Gross, Gerau, Ruesselheim i Starhenburg donoszą o ogłoszeniu tam republiki.

MOGUNCJA, 22.X (Pat.) Separatysty wtargnęli do miasta późną nocą zostali jednak przyjęci ogniem, wskutek czego cofnęli się, oczekując dalszego rozwoju wypadków.

Ruch komunistyczny w Niemczech.

HAMBURG, 23.X (Pat.) O godz. 3 rano miasto było widownią walk ulicznych. Komunisci korzystając z niezadowolenia, panującego wśród ludności z powodu drożyzny, zdolali opanować szereg posterunków policyjnych. Przyszło do gwałtownych walk, po których władzom udało się uzyskać wiele posterunków.

DREZNO, 23.X (Pat.) Dziś przed południem wkroczyła do Drezna Reichswehra. Spokoju przytem nie zakłócono. W miejscowości Pirna strzelano do oddziałów Reichswehry. W

Maissen przyszło do starć. Z pewnego domu strzelano do kawalerji Reichswehry. Strzały te nie zraniły nikogo. Reichswehra opróżniła ulice, przytem kilka osób było rannych.

BERLIN, 22.X (Pat.) W sobotę i niedzielę przed południem przyszło w Berlinie ponownie do zaburzeń z powodu drożyzny i braku żywności. Tłumy oblegały piekarnie. W wielu wypadkach musiała wkroczyć policja. W niektórych punktach miasta plądrowano piekarnie i składy żywności.

Życie ekonomiczne.

G I E Ł D A.

WARSZAWA, 23.X. (A. W.) Warszawska giełda urzędowa z 23.X. Dolar 1.890.000. Przekazy: Nowy York 1.890.000—1.895.000—1.890.000, Berlin 0,000001. Londyn 6.850.000—6.270.000, Paryż 81.500, Wiedeń 19.70, Praga 41.500, Włochy 62.00, Belgja 69.500, Szwajcarja 247.400—247.000. Tendencja mocna.

BERLIN, 23.X. (A. W.) Berlińska giełda urzędowa: Przekazy: Nowy York 55.860.000.000—56.140.000.000, Londyn 239.375.000.000—25.062.500.000. Tendencja mocna.

GDANSK, 23.X. (A. W.) Gdańska giełda urzędowa: Marka polska 9.476.250—9.523.760. Przekazy: Warszawa 10.872.500—11.627.500, Nowy York 99.750.000.000—100.250.000.000, Londyn 593512500000—596487500000.

Oszczędności złotowe w P. K. O.

WARSZAWA, 23.X. (A. W.) Wobec ustalenia przez giełdę Warszawską kursu złotego, 6⁰/₁₀ bonów skarbowych, P. K. O. przy wypłacie książeczek oszczędnościowych, opiewających na złote, stosować będzie przez cały tydzień kurs soboty poprzedniego tygodnia. Przez tydzień bieżący wypłaty w złotych odbywać się będą po kursie soboty 20 b. m., t. j. po 140.000 mk.!

Wstrzymanie kredytów nieuczciwym podatnikom.

WARSZAWA, 23.X. (A. W.) Minister Skarbu polecił Dyrekcjom P. K.

K. P., P. K. O. i Polskiego Banku Krajowego, aby wstrzymały udzielanie kredytów przemysłowcom i kupcom, którzy uchylają się od płacenia państwowego podatku przemysłowego. Represja ta stosowana ma być również wobec tych podatników, którzy zmniejszają sumę swych obrotów w celu opłacenia niższej stopy podatkowej.

Niemiecki bank rentowy.

BERLIN, 23.X. (A. W.) Przy współdziałaniu niemieckiego Min. Skarbu ukonstytuowała się rada administracyjna niemieckiego banku rentowego. W skład rady wchodzi 14 przedstawicieli rolnictwa, rzemiosł, handlu, przemysłu i banków. Prezydentem Banku obrano b. Ministra Skarbu Leutza.

Związek Ludowo - Narodowy.

KOMUNIKAT.

We środę 24 b. m. o godz. 7-ej w lokalu Redakcji „Dziennika Wileńskiego“ odbędzie się posiedzenie Prezydium Zarządu Związku na m. Wilno, wraz z zaproszonymi mężami zafania.

W niedzielę 28 b. m. o godz. 6-ej wiecz. w lokalu T-wa Rozwój zebranie koła działaczy śródmieścia. Na porządku dziennym sprawozdanie poselskie, oraz sprawy organizacyjne.

